

Herstructurering in Heerlen

Passart

Empowerment als drijvende kracht

Colofon

Uitgave gemeente Heerlen, november 2013 Gemeente Heerlen

© De gemeente Heerlen heeft getracht alle rechthebbenden ten aanzien van het beeldmateriaal in deze uitgave te achterhalen. Wie van mening is recht te hebben op gebruikte afbeeldingen, kan contact opnemen met de gemeente Heerlen, afdeling communicatie, via 14045.

Inhoudsopgave

● Voorwoord	4
● Passart	7
● De wijk	8
● Het begin	12
● De visie	14
● Het team	18
● Thema 1. Veiligheid	20
● Thema 2. Wonen	25
● Thema 3. Participatie	30
● Thema 4. Zorg en Welzijn	32
● Communicatie als sleutel	38
● Leren van Passart	40
● Tot slot	45

VOORWOORD

Voorwoord

Je kunt als bewoners niet participeren als er geen veiligheid is. En je kunt niet samenwerken als er geen vertrouwen is. Vanaf de eerste dag dat we werken aan Passart zijn gesprekken gevoerd met de bewoners die steeds open en eerlijk hun zorgen hebben geuit. Wij hebben de mening en beleving van de bewoners, de ogen en oren van de wijk, zeer serieus genomen en zijn vanuit een kleine basis aan de slag gegaan. In eerste instantie op de vertrouwde manier, maar al snel merkten we dat die aanpak onvoldoende werkte. We moesten het denken en werken binnen traditionele beleidskaders loslaten om de buurt het maatwerk te kunnen geven dat nodig was. Werkende weg en met vallen en opstaan hebben we samen met de bewoners nieuwe wegen gezocht en gevonden. Dat uit zich in projecten die passen bij de eigen wijze, noem het gerust eigen wijsheid van Passart. Wij bewegen daar met onze acties op mee.

Maar, werken aan een wijk is niet alleen een taak van de overheid en haar partners. Het is geven, maar je mag ook iets van de wijk terug verwachten. En Passart geeft intussen veel terug aan de stad. Het hart van de oude wijk dat aanvankelijk gesloopt zou worden, is op initiatief van de bewoners bewaard gebleven en uitgegroeid tot een bedrijvig centrum: een multifunctionele accommodatie á la Passart waarin initiatieven elkaar ondersteunen, aanvullen en versterken. En zo ontwikkelt ook het Laurierpark zich op een plek waar niet zo lang geleden nog overlastflats stonden, tot een positieve plek waar jong en oud uit de buurt een bijdrage aan leveren. Is dit proces makkelijk? Nee. Zijn er tegenslagen? Ja. Maar ook ongelooflijk veel mooie resultaten en momenten die onderstrepen dat we op de goede weg zijn. Ik denk aan de bewoners die mee hebben geklust aan de panden op het Plataanplein. De drukbezochte informatiebijeenkomsten. En aan de activiteiten in de 'tussenfase' van het park: het graanproject, het samen broodbakken, de fruitboomplantdag en de opening van de eerste fase die ondanks het slechte weer toch door veel bewoners is gevierd.

Als we al iets leren van Passart is dat de wijk zelf de maat, intensiteit en het ritme bepaalt van de aanpak. We zijn begonnen vanuit een fragiele basis met het werken aan een veilige wijk. Intussen werken we aan een fijne wijk.

Riet de Wit
wethouder Centrum Hoensbroek-Passart

PASSART

Een nieuwe herstructureringsmethode voor Passart

Passart is een buurt in Heerlen-Noord met ongeveer 2.500 inwoners. Het beeld in 2009 toont een buurt met bovengemiddelde achterstanden en problemen die alle aspecten van het maatschappelijk leven raken: fysiek, sociaal en economisch. Dit, ondanks het feit dat de gemeente Heerlen, de buurtorganisatie en de ketenpartners al geruime tijd intensieve aandacht besteden aan Passart.

De inzet blijft zonder het gewenste resultaat. De tijd is dan ook rijp voor een andere benadering. Heerlen kiest hierbij voor een nieuwe weg, waarvan de koers in samenspraak met alle betrokkenen in het 'Buurtactieplan Passart 2009-2014' (BAP) wordt uitgezet. Dit plan wordt het fundament onder een innovatieve, integrale en meerjarige buurtaanpak die door het toenmalige ministerie van VROM in het kader van het Programma 40+ wijken positief wordt beoordeeld én ook financieel wordt ondersteund.

In dit boekje leest u alles over de ambities voor Passart. De plannen, projecten en resultaten die samenvloeien in een nieuwe methode van herstructureren waarmee in Passart en intussen ook in een tweede wijk in Heerlen, Hoensbroek, in korte tijd grote vooruitgang wordt geboekt.

DE WIJK

De wijk

Passart ligt in Heerlen-Noord. Pal aan een eeuwenoude verbindingsweg tussen Heerlen en Sittard, de Akerstraat-Noord, en omgeven door Hoensbroek, Brunssum en Heerlerheide. Het grootste deel van Passart is in het begin van de vorige eeuw gebouwd, al verwijst de naam Passart naar veel vroegere tijden.

De oudste historische schakel in Passart is kasteel Passart-Nieuwenhagen; vandaag de dag een voorziening voor beschermd wonen. Al in 1350 komt het landgoed voor in officiële documenten als grootleen van Valkenburg. Rond 1550 is het eigendom van de Maastrichtse jonkers Passarts. Door de eeuwen heen wordt het landgoed verpacht, totdat het herenhuis en de hoeve in 1917 tegen het decor van de florerende mijnindustrie overgenomen worden door de bruinkoolexploitant N.V. Carisborg en Staatsmijn Emma. In diezelfde periode, tussen 1912 en 1918, wordt ook de mijnkolonie Passart gebouwd, het huidige Passart-Noord of Oude Passart. Door de explosieve groei van het aantal mijnwerkers dat in deze periode in Heerlen en omstreken werk vindt, bouwen de Staatsmijnen tussen 1900 en 1936 in de buurt van mijnschachten tientallen nieuwe mijnkolonieën. Zo zijn in de hele mijnstreek in totaal zo'n 11.500 mijnwerkerswoningen, een kleine duizend beambtenwoningen en een aantal (vrij)gezellenhuizen gebouwd.

Tuindorp

Passart-Noord was bestemd voor de arbeiders van de staatsmijn Emma. Voor het ontwerp van de woningen werd de Roermondse bouwmeester Joseph Cuypers (1861-1949) aangetrokken, die in Nederland grote bekendheid had verworven als bouwer van kerken. In zijn ontwerp voor Passart paste Cuypers elementen van het populaire tuindorpconcept toe. Dit stedenbouwkundig concept kenmerkt zich door lage eengezinswoningen met voor- en achtertuin, veel groen in de openbare ruimte en een duidelijke relatie met het omliggende landschap. Want zo zouden de van het platteland afkomstige arbeiders gehuisvest worden in een enigszins vertrouwde omgeving, waar het houden van kleinvee en het aanleggen van een (moes)tuin mogelijk was. Daarom

werden de kolonieën ook ontworpen als zelfstandige kern, met een eigen school, kerk en winkelvoorziening. De perfecte combinatie tussen de stad en het platteland.

Smeltkroes

Kenmerkend voor het tuindorpcconcept in Passart zijn de afwisselende bouw, het vele openbaar groen en de aandacht voor de details. Voor het hogere personeel werden aan de rand van de wijk en aan de Akerstraat-Noord grotere beambtenwoningen gebouwd. Het complex kostte destijds ruim 1,2 miljoen gulden, omgerekend zo'n 7.200 gulden per woning. De bewoners kwamen vanuit alle windstreken: van Friesland, Drenthe,

Overijssel, Gelderland en Noord-Brabant tot Duitsland, Polen, Italië en het toenmalige Tsjecho-Slowakije. In deze smeltkroes groeide de sterke gemeenschapszin die zo nauw verweven is met de mijncultuur. In Passart-Noord of Oude Passart zie je dan ook niet alleen nog veel karakteristieke oude huizen met het mooie Plataanplein als centraal punt. Ook kent dit deel van de wijk nog steeds een hechte sociale gemeenschap met betrokken bewoners.

Tweede groei

Passart-Zuid of Nieuwe Passart is moderner. Dit deel van de wijk is na 1950 gebouwd op de oude landerijen van het vroegere kasteel 'Ter Wyer', waar de huidige woonbuurt 'De Wieër' zijn naam dankt. Al in de 12de eeuw wordt melding gemaakt van dit adellijk huis met zijn vijvers - wyers - dat door de eeuwen in heen handen is van verschillende

families. Vanaf de 19de eeuw wordt het landgoed stukje bij beetje verkocht om plaats te maken voor eerst mijnbouw en daarna woningbouw. Als laatste wordt in 1975 ook Huis Ter Weyer gesloopt. Het enige dat nog herinnert aan het roemrijke verleden van deze plek is de vijver.

Vanwege de zeer explosieve groei van Heerlen, die in de naoorlogse periode flink doorzet, bevat dit deel van Passart vooral woningen die relatief dicht bij elkaar liggen en hoogbouw. Maar er is ook speelruimte en er zijn buurtvoorzieningen zoals een buurtcentrum en een basisschool. In het centrum van Heerlerheide, op nog geen steenworp afstand van Passart, bevinden zich supermarkten, winkels en tal van voorzieningen op het gebied van zorg, onderwijs en cultuur. Dit winkelcentrum is onlangs volledig vernieuwd.

HET BEGIN

Het begin

In 2009 stapelen de problemen in Passart zich op. Inwoners voelen zich onveilig. Veel mensen zitten werkloos thuis. Er is sprake van ernstige verloedering, vervuiling, agressie, verkeeroverlast en overlast van jongeren. Voor de ontwikkeling van het BuurtActiePlan voor de periode 2009-2014 wordt de buurt onderzocht en in kaart gebracht. Dit onderzoek levert de volgende karakteristiek op.

Sociale achterstand

De bevolking van Passart bestaat zowel uit families die er al generaties wonen als uit nieuwe Nederlanders. De buurt kent in vergelijking met de andere buurten in Heerlen een sterke sociale achterstand. Er is sprake van een laag gemiddeld inkomen en opleidingsniveau, geringe arbeidsparticipatie en er zijn ernstige sociale problemen. In het oog springen het hoge percentage meldingen van huiselijk geweld, het grote aantal gezinnen dat cliënt is bij de schuldhulpverlening en het grote aantal inwoners dat te maken heeft met psychische problemen, mede in relatie tot drugs-, gok- en alcoholverslaving. Er is sprake van zeer geringe buurtparticipatie en de nieuwe inwoners integreren nauwelijks.

Opgroeiproblematiek

Relatief veel kinderen in Passart wonen in een eenoudergezin. Veel kinderen groeien ook op in een situatie met sociale achterstand en zijn doorverbonden met het netwerk jeugdhulpverlening. De multiproblematieken van ouders zijn van invloed op de kwaliteit van de opvoeding. Zo ontstaan door (sociale en financiële) armoede knelpunten in de opvoedingssituatie, zoals verwaarlozing, contactarmoede en isolement. Een deel van de ouders beschikt niet over de nodige opvoedingsvaardigheden. Het aantal kinderen uit Passart dat speciaal onderwijs volgt, is eveneens hoog. Tevens is er -ook, maar niet alleen- bij kinderen van allochtone komaf sprake van taalachterstand. En het ontbreekt in Passart aan basisvoorzieningen voor de jeugd, met name voor de leeftijd 12 t/m 22 jaar.

Verouderde huisvesting en verloedering

Passart telt hoofdzakelijk huurwoningen. Een groot deel van de woningen is verouderd en voldoet niet meer aan de maatstaven van deze tijd. Ook is er vanwege de bevolkingskrimp, die in Heerlen en omgeving sterker is dan in de rest van Nederland, steeds meer sprake van leegstand, wat leidt tot een desolate aanblik. Een deel van de woningvoorraad wordt op korte termijn gesloopt. Dit gegeven zorgt voor onrust bij de inwoners van Passart. Verloedering en verpaupering in het straatbeeld dragen ertoe bij dat veel inwoners zich niet prettig voelen in de eigen buurt.

Onveiligheid

Veel inwoners van Passart voelen zich onveilig. Maar het blijft niet bij een gevoel alleen. Ook uit cijfers van de politie blijkt dat er in Passart meer incidenten c.q. vergrijpen voorkomen dan in de rest van Heerlen, waaronder vernieling, burengerucht, overlast, mishandeling, diefstal en woninginbraak. Vooral jongeren zorgen voor overlast. Ook is er een groep inwoners, die bij incidenten de neiging heeft het recht in eigen hand te nemen. Tot slot: veel inwoners van Passart ervaren hinder van verkeersoverlast.

DE VISIE

De visie

Sinds 2007 werken de gemeente Heerlen, politie, wooncorporatie Woonpunt, welzijnsorganisatie Alcander en de bewonersorganisatie aan verbetering van Passart. Dat gebeurt onder de titel 'Samen werken aan een beter Passart'. Natuurlijk worden er met deze samenwerking positieve resultaten bereikt. Steeds meer mensen en ook maatschappelijke partners willen hun schouders zetten onder de verbetering van de buurt; een voorwaarde voor een effectieve buurtaanpak. Maar tegen de achtergrond van alle goede bedoelingen wordt ook steeds duidelijker dat Passart meer nodig heeft. De problemen en achterstanden zijn bovengemiddeld en raken alle aspecten van het maatschappelijk leven: fysiek, sociaal en economisch. Vanwege de complexe problematiek wordt voor een nieuwe methode gekozen. En zo wordt Passart de

proeftuin voor een vernieuwend veranderingsproces dat in gang wordt gezet via zeven actielijnen en 28 projecten. Deze projecten staan niet op zichzelf maar hangen nadrukkelijk met elkaar samen. Ze zijn bovendien identiek in opbouw en aanpak. Zo komen in elk project de drie pijlers van leefbaarheid op integrale wijze aan bod en heeft dus elke actie een economische, sociale en fysieke component.

Veiligheid voor empowerment

Maar er is meer nieuw aan de herstructurering die voor Passart op gang komt. Naast een vernieuwde projectenstructuur loopt een nieuwe visie gericht op empowerment als een rode draad door de aanpak heen. Versterking van de eigen kracht van een vitale buurt met een krachtig leven voor haar inwoners als ambitie! Dat is het motto. Alleen is het voor empowerment in 2009 nog te vroeg. In samenspraak met het ministerie van (inmiddels) BZK wordt dan ook geconcludeerd dat fasering en prioritering bijzondere aandacht verdienen. Zo wordt besloten om in de uitvoering eerst zwaar in te zetten op veiligheid! Hiervoor wordt 'Operatie Hartslag', de methode die Heerlen eerder succesvol inzette in de strijd tegen drugsoverlast in het centrum van de stad, uitgerold naar de wijk. Er wordt gestart met een gebieds- en persoonsgerichte aanpak met voldoende balans tussen repressie en preventie. Concrete acties zijn hierbij ondermeer gericht op het verbeteren van de verloedering en vervuiling van de woonomgeving, de verkeersveiligheid en de sociaal/pedagogische kwaliteit van de buurt.

Pas in een omgeving waar mensen zich veilig voelen en kansen zien, ontstaat ruimte voor de volgende stap. En dat is werken aan empowerment, participatie, zorg en welzijn. Een outreachende aanpak helpt hierbij: met persoonlijke aandacht voor het individu!

Via sociale herovering naar empowerment

Behalve empowerment speelt ook sociale herovering een belangrijke rol: de inwoners moeten het vertrouwen in hun buurt terugkrijgen. Hiervoor wordt naast de zichtbare aanpak van de woonomgeving, gekozen voor een outreachende aanpak, waarbij veel aandacht is voor het individu. 'Achter de voordeur' en één-op-één met de bewoners wordt namelijk pas echt duidelijk waar mensen behoefte aan hebben. Met die informatie op zak wordt in Passart gericht gewerkt aan een veerkrachtige buurt waar inwoners initiatieven willen en kunnen ontplooiën.

‘Ik heb altijd heel graag in Passart gewoond.’

Th. Hoen (91) heeft 60 jaar in Passart gewoond. ‘Het is goed dat er iets gedaan wordt aan de problemen die er nu zijn. Die sfeer van rust, gemoedelijkheid en saamhorigheid van vroeger zou ik best nog eens willen opsnuiven.’

HET TEAM

Het team

De ontwikkeling van de nieuwe herstructureringsmethode voor Passart is het resultaat van een intensieve samenwerking tussen de gemeente Heerlen, de buurtorganisatie, de inwoners en de ketenpartners op het gebied van wonen, welzijn, zorg, openbare orde, veiligheid en onderwijs. Voor het verkrijgen van dit brede draagvlak zijn diverse instrumenten en methodieken benut. Zoals de oprichting van kleine organisatieoverschrijdende teams, die snel kunnen handelen. Ook de bewoners krijgen een actieve rol. Interactie wordt in Passart de norm, niet alleen in het voorbereidingstraject maar ook in de uitvoering.

Interactief proces

Het streven naar interactie is geen vanzelfsprekendheid, maar wordt gedreven door noodzaak. Reguliere structuren en vertrouwde werkwijzen voldoen niet in Passart; in een buurt met multi- en complexe problemen is het noodzakelijk dat partijen samenwerken, van elkaar weten wat er speelt en welke stappen (gezamenlijk) gezet (moeten) worden. Dat vereist een andere manier van (samen)werken, op meerdere niveaus: zowel binnen één organisatie als tussen organisaties onderling én tijdens het gehele traject van het ontwikkelen van een strategische visie en beleid via tactische sturing tot uitvoering. De aanpak van Passart betekent voor alle organisaties tot op zekere hoogte dan ook een cultuurverandering. Om slagvaardig en doelgericht te kunnen werken, is bundeling van expertise van de betrokken ketenpartners noodzakelijk. De frontliniewerkers van de betrokken organisaties doen dat door de handen ineen te slaan en ook in de samenwerking met de wijk voert het interactieve karakter van het proces de boventoon. Zo krijgen de bewoners van Passart een actieve rol bij het opknappen van het Plataanplein en denken zowel inwoners als leerlingen van de Paulusschool mee aan de inrichting van nieuwe lege plekken in de wijk. Iedereen blijft op de hoogte van de voortgang via nieuwsbrieven en themabijeenkomsten. En natuurlijk worden de behaalde successen ook samen gevierd, bijvoorbeeld tijdens een kerstborrel of een buurtbarbecue.

5 S-en

Delen van expertise, vertrouwen, openheid en op elkaar kunnen bouwen zijn de sleutelwoorden van de nieuwe methodiek voor Passart. Daarbij blijkt de rol van de gemeente Heerlen als regisseur onmisbaar. Deze regierol kan worden samengevat aan de hand van '5 s-en': stimuleren, situeren (overzicht hebben), steun creëren, structureren en sturen. Deze '5 s-en' komen in alle projecten terug, die op zoek naar een zo helder en transparant mogelijk ordening zijn ingedeeld in vier thema's:

- thema 1 veiligheid
- thema 2 wonen
- thema 3 participatie
- thema 4 zorg en welzijn

VEILIGHEID

Thema 1. Veiligheid

Veiligheid staat voorop in de aanpak voor Passart. De vertaling van Operatie Hartslag naar de buurt werpt snel vruchten af. Ook omdat de acties een positieve bijdrage leveren aan de beleving van de inwoners: er gebeurt c.q. verandert iets. Als gevolg hiervan dalen de onveiligheidsgevoelens in Passart meteen met 12%. Deze positieve ontwikkeling wordt onderstreept door een dalend aantal politieregistraties en meldingen van drugs- en drankoverlast. Het vertrouwen in de buurt keert terug en er ontstaat ruimte voor een outreachende aanpak die één-op-één effect sorteert achter de voordeur.

Situatie in 2009 Het beeld van de veiligheid in Passart is somber. Veel inwoners voelen zich onveilig en ervaren ernstige overlast van met name jongeren. Irritaties en conflicten tussen inwoners zijn aan de orde van de dag en het vermogen bij de inwoners om deze op te lossen ontbreekt.

Doelstelling De veiligheidspartners zetten in op vermindering van de overlast en de gevoelens van onveiligheid bij de inwoners, ook in en rond de basisschool. Maar de belangrijkste actie is misschien nog wel dat de bewoners meer eigen verantwoordelijkheid krijgen en nemen: zij worden gestimuleerd elkaar aan te spreken op ongewenst gedrag en conflicten (zo veel mogelijk) zelf op te lossen.

Projecten en successen De introductie van 'Hartslag in Passart' betekent het begin van een succesvolle buurtaanpak, ondanks het feit dat deze methode geen 'pasklare' oplossing biedt. Gaandeweg bouwen gemeente en ketenpartners de methodiek die Heerlen eerder inzette tegen drugs- en prostitutieoverlast in het centrum van de stad uit tot een effectieve aanpak voor de buurt. Hierbij wordt de nadruk gelegd op de kwaliteit van de uitvoering. Uitvoerders krijgen meer ruimte en aandacht, ook omdat zij al doende nieuw beleid maken. Het effect is meteen merkbaar. In de nauwe samenwerking ontstaat lotsverbondenheid: alle betrokkenen zijn razend enthousiast en beschouwen

Naar school in Passart

De moeder

-Sabine Kisters-

'Ik heb in de jaren '70 op 'de Paulusschool' gezeten. Een bloeiende tijd. Toen Rachell naar school ging zag je de veranderingen. Het verval. De flats tegenover de school zorgden ervoor dat de school zich afkeerde

van de wijk. De sloop heeft voor een ommekeer gezorgd. De school is weer een veilige leeromgeving voor de kinderen. Een open plek waar niet meer alleen bezorgde ouders bij de poort staan maar waar op een positieve manier in kinderen geïnvesteerd wordt. Mijn dochter krijgt zo dezelfde stevige basis die ik zelf van de school heb meegekregen.'

De leerling

-Rachell Kisters (11)-

'Mijn leukste herinnering aan basisschool St. Paulus? Dat de flats weg gingen. Want nu ligt er een groot park voor onze school. Daar hebben we bloemen gezaaid, bomen geplant en hebben we een moestuin. Ik

heb nog geploegd met mijn witte communieschoenen. Ook het schoolplein is mooi geworden. Voor een artikeltje voor de schoolkrant heb ik andere kinderen over het park en het plein geïnterviewd. Iedereen vindt het leuk om hier dingen samen te doen. Ik ben blij dat ik nog een jaartje naar de Paulusschool mag, samen met mijn bff's. Best friends forever!'

De meester

-Jeroen (groep 7/8)-

'Basisschool St. Paulus is ongelofelijk veranderd. Stroomden onze kinderen vijf jaar geleden vooral door richting vmbo, nu scoren we bij CITO boven het landelijke gemiddelde. Puur dankzij ons zeer gemotiveerde

team dat naar excellent onderwijs streeft. Wij willen het beste uit elk kind halen. Kansen bieden door kinderen in een veilige leeromgeving te motiveren om te leren en speciale zorg te bieden aan leerlingen die dit nodig hebben. Vijf jaar geleden stonden we als school nog alleen: nu werken we samen met de ouders en vormen alle belangrijke instanties in Passart een breed vangnet dat veel voor kind en ouders kan betekenen. De school is terug als centrale plek in de wijk. Precies waar wij thuishoren.'

de aanpak als iets van zichzelf. De frontliniewerkers van de ketenpartners slaan de handen ineen en werken samen: pragmatisch, no-nonsense en resultaatgericht. Zij krijgen daarbij de beschikking over 3 instrumenten die al werkende weg worden (door) ontwikkeld.

- Om conflicten tussen inwoners op te lossen en te voorkomen dat conflicten escaleren wordt 'buurtbemiddeling' in het leven geroepen. Het accent ligt hierbij op preventie.
- Er wordt een woonomgevingploeg (WOP) ingericht om problemen in de woon- en leefomgeving te signaleren en deze zowel gebieds- als persoonsgericht snel op te pakken.
- Het casuïstiekoverleg signaleert en pakt integraal signalen van ernstige multiproblematieken op.
Indien nodig kunnen de ketenpartners hiernaast een beroep doen op het gemeentelijke multidisciplinaire handhavingsteam, het Flexteam.

Iedereen doet mee

Niet alleen bij de professionals ook in de wijk is er alle medewerking. Zo start de basisschool St. Paulus het project 'Veiligheid en leefbaarheid in en rondom de Paulusschool'. Een aanpak is hier hard nodig. De school kampt met een oude en onoverzichtelijke speelplaats en er is sprake van sociale onveiligheid door agressief gedrag van ouders en kinderen. In het project passeren alle aspecten die een rol spelen in de nieuwe aanpak van Passart de revue: het verbeteren van de sociale en fysieke veiligheid, empowerment (ook bij kinderen), professionalisering van leerkrachten in relatie tot sociale problemen, ouderlijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid. Zo wordt veel verbeterd. De speelplaats wordt verplaatst en opnieuw ingericht en de directe schoolomgeving krijgt een opknapbeurt. Er komen oudercontactmiddagen en de school investeert in methoden, cursussen en materialen om de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen te verbeteren. Er wordt een taal- en opvoedproject opgezet en er komt extra inzet van maatschappelijk werk op school. Al deze verbeteringen hebben uiteindelijk invloed op de leerresultaten van de leerlingen: de Paulusschool scoort bij de CITO-eindtoets intussen boven het landelijke gemiddelde.

Veiligheid op alle terreinen

Behalve in een intensieve samenwerking schuilt de kracht van Operatie Hartslag in de combinatie van een gebieds- en persoonsgerichte aanpak en een goede balans tussen repressie en preventie. In Passart wordt de methode als eerste zichtbaar ingezet voor verbetering van de verloedering en vervuiling van de woonomgeving, de verkeersveiligheid en de sociaal/pedagogische kwaliteit van de buurt. In de tussentijd wordt gewerkt aan een grotere bereikbaarheid van de politie in de buurt. In 2011 wordt de operationele veiligheidsaanpak uitgebreid en geïntensiveerd met een 'Achter de Voordeur'-aanpak. De buurtbemiddeling krijgt dan ook vanwege de zwaarte van de casuïstiek een plusvariant, waarbij inzet geleverd door professionals of een combinatie van professionals en vrijwilligers. En om de woonomgeving een extra snelle impuls te geven wordt voor een 'Schoon Passart' de ondersteuning ingeschakeld van de schoonmaakteams van dak- en thuislozen die in Heerlen ook de buurt GMS schoonhouden.

Passart nu

Na vier jaar is het de belangrijkste opdracht om de intensieve aanpak voor Passart in de verschillende organisaties te borgen. Ook op de Paulusschool wordt de vernieuwde aanpak geïntegreerd in het reguliere onderwijsaanbod. Nieuw wordt kortom al snel regulier in Passart. Sterker nog; het in 2012 in Passart ontwikkelde plusmodel voor buurtbemiddeling wordt nu ook stadsbreed in Heerlen uitgevoerd. En de methodiek voor 'Hartslag in de wijk' behaalt positieve resultaten in Hoensbroek met 'Hart voor Hoensbroek'.

‘Aan de saam- horigheid in Nieuwe Passart wordt keihard gewerkt.’

‘Om de buurt één stem te geven bij de sloop van de flats aan de Laurierstraat hebben we het ‘Buurtschap de Laurier’ opgericht. Meteen deden burens mee. Na de sloop kwam het lege terrein waarvoor we samen met de gemeente een invulling hebben bedacht. Het heeft allemaal lang geduurd. Maar de opening van het park is zeker een feestje waard. Successen moet je vieren. De lijnen tussen het buurtschap en de gemeente zijn kort. Als er iets is, weten we bij wie we aan de bel moeten trekken en dat we op elkaar kunnen rekenen. Dat is goed. We worden ook steeds actiever. Halloween, een kerststal in het park en een BBQ in de zomer: aan de saamhorigheid in Nieuwe Passart wordt keihard gewerkt.’ - Mariska en Mart Frissen-

WONEN

Thema 2. Wonen

De aanpak richt zich op verbetering van de balans in en de kwaliteit van de woningvoorraad en openbare ruimte in Passart. Veel aandacht gaat uit naar het enthousiasmeren van de inwoners. Het woonplezier is dankzij de intensieve veiligheidsaanpak al toegenomen. Nu zijn de bewoners zelf aan zet. Zij moeten zich betrokken en verantwoordelijk gaan voelen voor de eigen woonomgeving. En dat gebeurt ook: de band tussen bewoners en wijk wordt sterker. Dit is een gunstige ontwikkeling voor de leefbaarheid die tot uitdrukking komt in minder rommel op straat, minder hondenpoep, minder bekladding van muren en minder vernielingen.

Situatie in 2009 De woonsituatie is zorgelijk. Er is sprake van verpaupering, leegstand en overcapaciteit als gevolg van de bevolkingskrimp. De openbare ruimte oogt verloederd en nodigt niet uit tot ontmoeting en vermaak. De inwoners voelen zich niet verantwoordelijk voor de woonomgeving.

Wonen in Passart in 2012

92,1% is tevreden over de woning en waardeert dit met een 7.5.

82,9% ervaart de buurt als prettig en waardeert de woonomgeving met een 7.

Onderzoek 2012 Alcander onder 164 inwoners in Passart

Doelstelling Een groot deel van de woningen in Passart is verouderd en voldoet niet meer aan de maatstaven van deze tijd. Ook is er vanwege de bevolkingskrimp, die in Heerlen en omgeving sterker is dan in de rest van Nederland, steeds meer sprake van leegstand. Dat leidt tot een desolate aanblik, zelfs tot verloedering en verpaupering van het straatbeeld. De aanpak richt zich op verbetering van de kwaliteit van zowel de woningvoorraad als de woonomgeving. Niet alleen voor maar vooral ook samen met de bewoners.

Projecten en successen Om de leefbaarheid van de buurt te verbeteren zijn in 2010 drie flats (189 woningen) aan de Laurierstraat gesloopt. De bewoners die vanwege sloop naar een andere woning (binnen of buiten Passart) moeten verhuizen, worden hierbij intensief begeleid, zodat niet alleen de verhuizing maar ook de integratie in de nieuwe woonomgeving goed verloopt. De hele buurt is over de sloop geïnformeerd, omdat dit proces de hele woonomgeving verandert. En intussen is, eveneens in overleg en in samenwerking met de buurt, een nieuwe invulling gegeven aan het vrijgekomen terrein.

Nieuwe ruimte voor de wijk

De vrijgekomen plek heeft de eigenaar van het terrein, Woonpunt, in bruikleen gegeven aan de gemeente Heerlen. In overleg met bewoners en de basisschool hebben leerlingen hier meteen bloemen en granen ingezaaid. In de tussentijd zijn de verschillende buurtpartners aan de slag gegaan met een meer blijvende invulling.

Ook de leerlingen van de Paulusschool zijn bij dit project 'Codename Future' betrokken, evenals negen studenten van Van Hall Larenstein en Saxion die Heerlen in 2011 bezoeken voor een zomerschool over het thema bevolkingskrimp. Zij krijgen een mooie opdracht: 'Bedenk een tijdelijke bestemming voor de beschikbaar gestelde grond in Passart, waarmee de leefomgeving in de buurt kan worden verbeterd.' Ook via de website www.battleofconcepts.nl worden studenten (HBO en WO t/m 30 jaar) en jonge professionals (afgestudeerd HBO en WO t/m 30 jaar) opgeroepen hun ideeën in te zenden. Inmiddels is de nieuwe inrichting voor de lege plek een feit en is het Laurierpark geopend: een plek voor ontmoeting, vrijetijdsbesteding, recreatie, educatie, sport en beweging voor oud en jong in Passart.

Luisteren naar de bewoners

Ook het Plataanplein is belangrijk voor het verbeteren van de openbare ruimte in Passart. Om de leefbaarheid van dit plein te vergroten, wordt aanvankelijk aan sloop van zes leegstaande panden gedacht. Hiervoor bestaat echter géén draagvlak in de buurt. De omwonenden zien sloop als een ontwrichting van hún buurt en plein. Deze reactie is aanleiding voor de gemeente Heerlen om in overleg met Woonpunt én de omwonenden

te bekijken of er een toekomst is voor de panden. Daarover is overeenstemming bereikt. En zo wordt de geplande sloop omgezet in het realiseren van een nieuwe - tijdelijke - maatschappelijke invulling voor zes panden tot en met 2025. Hierbij is afgesproken dat Woonpunt eigenaar blijft en investeert in het casco van de panden. De gemeente Heerlen mag de panden gebruiken en verhuren en zorgt ervoor dat de panden gebruiksklaar opgeleverd worden aan de huurders. Momenteel hebben de panden verschillende maatschappelijke functies:

- Met het project 'Leven Lang Leren' (Arcus College) worden inwoners van Passart gestimuleerd om (permanent) te leren. De partners ontwikkelen leeftijdsgebonden

activiteiten die het leren leuker, makkelijker en toegankelijker maken.

- Een voormalige winkel heeft een inloop- en ontmoetingsfunctie met drie werkplekken en een vergaderruimte.
- Een pand fungeert als huiskamer voor het Buurthulpproject, een project van Baanbrekend Werk dat bijstandgerechtigden uit hun stoel aan het werk helpt met werkzaamheden voor de buurt. Zoals een buurttaxi, buurtconciërge of klussenhulp.
- Meander Thuiszorg en de huurderbelangenvereniging Corriovallum hebben een buurtkantoor geopend.
- Er is een leerwerkbedrijf voor toezichthouders.
- Het project 'Community Arts' wordt ingezet op het versterken van de sociale samenhang en het bevorderen van buurtbetrokkenheid. Inwoners, verenigingen en de buurtorganisatie gaan hier samen met een kunstenaar aan de slag om een kunstwerk voor Passart te maken.

Ten slotte is ook het Plataanplein zelf in overleg en samen met de omwonenden opgeknapt en onder meer voorzien van een trapveldje en speeltoestellen. De buurt zorgt zelf voor de sociale controle om vernielingen en/of vervuiling te voorkomen. Ook heeft een aantal inwoners zich vrijwillig gemeld voor opknappwerkzaamheden het beheer van de zes maatschappelijke panden. De noodzaak staat voor hen buiten kijf: hoe sneller deze panden in ere worden hersteld, des te beter is dat voor de hele buurt.

**‘Wij houden van
gezelligheid. De Oude
Passart is van oudsher een
saamhorige buurt.’**

‘In 2004 zochten wij vanuit Hoensbroek naar een nieuw huis met kantoorruimte. Ik ben ZZP’er met een bouwtechnisch adviesbureau aan huis. We hebben ons huis in Nieuwe Passart gekocht op basis van de tekeningen en zijn nu vooral blij met het mooie uitzicht vanuit het kantoor. Zo tegenover ’t Lauriertje wonen wij ook helemaal vrij. Alleen als de drumband repeteert kunnen wij elkaar in de tuin niet verstaan. Maar dat is niet erg. Wij houden van gezelligheid. De Oude Passart is van oudsher een saamhorige buurt. De Nieuwe Passart heeft het lastiger, want er is geen centrale plek zoals het Plataanplein. Dan is het aan de mensen zelf om de wijk met gezamenlijke initiatieven tot leven te wekken. Wij werken graag mee.’ -Ben Bos-

PARTICIPATIE

Thema 3. Participatie

De bewoners van de wijk spelen in de aanpak van Passart de hoofdrol. Volwassenen, jongeren en ook kinderen worden gemotiveerd om mee te denken en mee te doen. Samen nieuwe activiteiten opzetten voor de wijk, of samen genieten van de initiatieven van anderen: dat gebeurt met veel enthousiasme. De 'Passart Evenementenkalender' spreekt boekdelen: Er worden meer activiteiten van, voor en door de wijk georganiseerd waar meer mensen aan deelnemen. Van samen bloemen zaaien tot graan oogsten, samen panden of het Plataanplein opknappen, een buurtfeest organiseren en kunst maken voor de wijk.

Vrijwilligers in Passart in 2012

Ruim 20% van de bewoners doet vrijwilligerswerk

1/3 is 18-54 jaar

1/3 is 55-74 jaar

1/3 is 75>

Onderzoek 2012 Alcander onder 164 inwoners in Passart

Situatie in 2009 Door de ernstige sociale problematiek is de draagkracht van de inwoners per saldo kleiner dan de draaglast. Eigen verantwoordelijkheid en inzet voor de gemeenschap staan onder druk. Inwoners weten niet wat het betekent om 'volwaardig burger' te zijn. Sterker nog: zij denken dat 'volwaardig burgerschap' niet voor hen is weggelegd.

Doelstelling Empowerment moet bijdragen aan versterking van de draagkracht van de burgers. Het vertrouwen, de zelfredzaamheid en het probleemoplossend vermogen moeten groeien. Hiervoor is het nodig dat inwoners elkaar beter leren kennen, elkaar ontmoeten en een band krijgen met hun omgeving en buurt. Zo ontstaat een klimaat waarbij burgers ook zelf initiatieven nemen om de leefbaarheid van de buurt te vergroten.

Projecten en successen Participatie door inwoners is niet vanzelfsprekend in Passart. Er wordt dan ook veel tijd en energie gestoken in het betrekken van inwoners bij de uitvoering van projecten en sociale activiteiten. Het doel is om zo toe te werken naar empowerment. Dat is niet gemakkelijk, mede vanwege de diversiteit aan inwoners.

Vrijwilligers gezocht en gevonden

Eén belangrijke manier om inwoners te betrekken bij elkaar en de buurt is de introductie van vrijwilligerswerk in Passart. Alcander en de buurtorganisatie ontwikkelen en organiseren hiervoor continu nieuwe en vooral ook concrete activiteiten om het potentieel aan vrijwilligers in de buurt te laten groeien. Die aanpak werkt. Bewonersgroepen die zich voorheen de Oude en Nieuwe Passart noemden, gaan samen activiteiten en projecten organiseren en bereiken zo nieuwe vrijwilligers. Zo werken volwassenen en jongeren op vrijwillige basis mee aan de herinrichting en het beheer van het Plataanplein. Er is veel animo om mee te werken aan de ontwikkeling en aanleg van het nieuwe Laurierpark. En ook het opknappen van de zes panden die nu een maatschappelijke functie hebben aan het Plataanplein gebeurt samen met bewoners..

Van, voor en door ...

Een andere manier om inwoners te laten participeren is het organiseren van buurtactiviteiten. De organisatie hiervan wordt zo veel mogelijk in handen van de buurt gelegd, maar met steun van het opbouwwerk van Alcander. En ook vanuit Buurtgericht Werken wordt de stichting Wijkbeheer Carsiven, de wijkorganisatie van Passart, zodanig geprofessionaliseerd dat samenwerking met bewoners de standaard wordt. Het beoogde effect is meerledig. De activiteiten zorgen voor ontmoeting, activering en participatie terwijl de leuke activiteiten meteen óók voor verbetering van het imago van de buurt zorgen. Een kleine greep: er zijn bloemen en graan gezaaid op de lege plekken aan de Laurierstraat, er is meegeholpen met de oogst van het graan en volwassenen en kinderen hebben gezamenlijk het zelfgebakken brood in de buurt rondgebracht. Maar ook andere eigen initiatieven van inwoners zijn gestimuleerd en gefaciliteerd, zoals een buurtrommelmarkt en een buurtbarbecue. Voor deze activiteiten wordt, indien nodig, extra budget vrijgemaakt.

ZORG&WELZIJN

Thema 4. Zorg en Welzijn

In Passart wonen bijzondere doelgroepen. De werkloosheid is hoog, het opleidingsniveau laag en de vergrijzing slaat hard toe in de wijk. Er is dan ook sprake van multiproblematiek, waarop individuele ketenpartners onvoldoende kunnen anticiperen. Alleen met een gezamenlijke aanpak die verder reikt dan de voordeur kan de negatieve spiraal omgebogen worden. In 2011 wordt hiervoor een sociaal team in het leven geroepen. Dit team staat aan de wieg van talrijke sociale projecten die een positief effect hebben op het leven van jong en oud in Passart.

Welzijn in Passart:

- 8,5% van de 164 bezochte adressen zijn allochtone bewoners; 3% hiervan geeft aan de Nederlandse taal onvoldoende te beheersen; 11,6% van de ondervraagden heeft het gevoel onvoldoende opgenomen te zijn in de buurt.
- 10,4 % van de ondervraagden geeft aan zich vanwege een gebrek aan contacten vaak eenzaam te voelen. 89,6% is tevreden en heeft voldoende activiteiten.
- 8,5% van de ondervraagden geeft aan de gezondheid als slecht te ervaren, 22% ervaart de gezondheid als niet zo goed; 16,5 % van de ondervraagden maakt gebruik van thuiszorg, 13,4% vindt dat er onvoldoende zorg is voorzien.

Onderzoek 2012 Alcander onder 164 inwoners in Passart

Situatie in 2009 De groep kwetsbare inwoners in Passart is groot, onder meer als gevolg van de vergrijzing. Eenzaamheid is een serieus probleem in de wijk. Maar ook qua opleiding en werk staan veel mensen onder aan de maatschappelijke ladder. Veel kinderen verkeren als gevolg hiervan in een achterstandssituatie. Dit leidt tot onderwijsachterstanden en ongewenst maatschappelijk gedrag. Maar ook de vermaatschappelijking speelt een rol. In Passart wonen relatief meer bijzondere doelgroepen zoals mensen met verstandelijke beperkingen of met psychische problemen.

Doelstelling Vermindering van de kwetsbaarheid van inwoners heeft de hoogste prioriteit, onder meer door versterking van informele zorg en eerstelijnszorg. Mensen met beperkingen tellen mee en doen ook mee. Daarbij wordt ingezet op het thema 'Leven Lang Leren'. Met dit project kan de afstand tot de arbeidsmarkt verkleind worden. Ook de jeugd krijgt alle aandacht: jongeren moeten zich thuis voelen in hun buurt. Hiervoor is het belangrijk dat het pedagogische klimaat verbetert en dat jongeren worden gestimuleerd om hun talenten te ontplooiën. Ook moet de jeugd zich meer verantwoordelijk gaan voelen voor de eigen omgeving.

Projecten en successen

- ♦ De aanpak start met de ontwikkeling van een pedagogische meetlat voor Passart. Dit is een instrument waarmee de pedagogische kwaliteit van een buurt wordt beschreven en beoordeeld aan de hand van indicatoren zoals: voorzieningen, ruimtelijke inrichting en sociale vitaliteit. Op basis van dit onderzoek zijn voor Passart veertien aanbevelingen gedaan en uitgevoerd.
- ♦ Parallel aan de pedagogische meetlat is het onderzoek 'Jongeren voor Jongeren' uitgevoerd voor alle 12 t/m 22-jarigen. Bij dit onderzoek zijn problemen en wensen van jongeren in beeld gebracht en gekoppeld aan de integrale buurtaanpak. Zo kunnen nieuwe activiteiten in de buurt worden ontplooid die aansluiten op de interesses en behoeften van jongeren en waarvoor jongeren ook eigen verantwoordelijk nemen. Deze aanpak slaat meteen aan. Veel jongeren doen meteen actief mee: zij maken deel uit van de werkgroep Plataanplein, maken afspraken over het opgeknapte trapveldje aan de Palmstraat, zij ontwerpen zelf een chatbox en denken ook mee over het voorkomen van scooteroverlast in de buurt.
- ♦ Er komen gerichte activiteiten voor de begeleiding van ouders en kind en voor gezinnen. In gezinnen die gekenmerkt worden door een combinatie van laag opleidingsniveau, laag inkomen en werkloosheid bij de ouders is vaak sprake van een risicosituatie. Problemen binnen de gezinnen worden afgestemd in het casuïstiekoverleg. Om vervolgens laagdrempelige hulp te kunnen bieden, zoals opvoedingsondersteuning, wordt in buurtcentrum de Laurier een spreekuur geopend voor vragen over opvoeding, armoede en de aanpak van schulden enz.. Ook wordt

‘Het is zo gezellig als vrijwilliger bij ‘t Lauriertje en de kinderen uit de buurt. Het helpt me ook nog eens met de Nederlandse taal.’

‘Sinds de geboorte van mijn jongste kind help ik in ‘t Lauriertje als vrijwilliger. Eerst bij een computercursus voor allochtone vrouwen. Nu help ik bij het jeugdwerk voor kinderen van 4 tot 12 jaar. We knutselen, sporten en spelen. Via deze activiteiten leren we de kinderen hoe zij goed en respectvol met elkaar omgaan. Heel belangrijk. Ook belangrijk, maar dan meer voor mijzelf, is dat ik dit werk met mijn beide buurvrouwen en andere mensen uit de wijk doe. Dat is zó gezellig en helpt ook nog eens hartstikke goed bij het leren van de Nederlandse taal!’ -Aicha Elboubssi-

extra ingezet op maatschappelijk werk in en rond de school. Vier ochtenden per week zijn maatschappelijk werkers op het schoolplein en in de school aanwezig om signalen op te vangen over mogelijke problemen van kinderen en hun ouders. Hiermee zijn 13 gezinnen bereikt waarbij een diversiteit aan problemen een rol speelden, zoals machtsmisbruik en huiselijk geweld, problemen met maatschappelijke organisaties of problemen tussen ouders en kinderen.

- ♦ Er komt een sociaal wijkteam in Passart dat synergetische verbindingen maakt tussen partijen en projecten 'Achter de voordeur' en op het gebied van veiligheid. De basis voor een integrale aanpak is hiermee gelegd.
- ♦ De zes panden aan het Plataanplein die eerder op de slooplijst stonden, maar dankzij inzet van bewoners van Passart bewaard zijn gebleven, krijgen een maatschappelijke (buurt)functie. Hier is nieuwe ruimte voor ontmoeten, zorg, welzijn, om te leren, te overleggen en samen te werken.

Achter de Voordeur

Om zorgwekkende inwoners te ondersteunen die zelf niet om hulp vragen, maar die deze wel nodig hebben, start het project 'Achter de Voordeur'. Deze outreachende aanpak omvat een aantal deelprojecten, zoals: 'Community aanpak eenzaamheid', 'Netwerk Informele Zorg' en 'Inburgering en (re)integratie'. De projecten worden niet apart opgestart maar maken deel uit van de integrale aanpak die letterlijk ook achter de voordeur wordt uitgevoerd. Hier ontstaat een duidelijk beeld van de werkelijke behoeften van mensen en het soort problemen waarmee ze kampen.

De outreachende aanpak start met servicegesprekken, waarbij het serviceteam van Alcander de meest kwetsbare inwoners thuis bezoekt. Dit eerste huisbezoek is niet direct gericht op het bespreken van problemen, maar op het toelichten van de activiteiten van Alcander. Zo worden senioren gewezen op de projecten in de buurt waar zij gebruik van kunnen maken zoals 'Senior Actief', het ouderenadvies en 'Aan Tafel'. De buurtbewoners reageren positief op de servicegesprekken; de service geeft vertrouwen. Na de eerste kennismaking wordt op individueel niveau een verdiepingsslag gemaakt. In totaal hebben de maatschappelijk werkers van Alcander zo 164 huisbezoeken in Passart afgelegd. Naast informatieverstrekking en het vaststellen van

de hulpvraag hebben zij ook semi-gestructureerde interviews afgenomen. Op basis van de enquêteresultaten wordt de integrale samenwerking én de lijn voor de komende jaren uitgezet. Een lijn op maat, die is gebaseerd op de behoefte van de buurt.

'Ik viel meteen voor het 'recht voor zijn raap'-karakter van Passart en de saamhorigheid in de wijk.'

'In 1976 verhuisden wij van Hoensbroek naar Passart. Ik viel meteen voor het 'recht voor zijn raap'-karakter van Passart en de saamhorigheid in de wijk. Dat gevoel probeer vast te houden door zo veel mogelijk voor anderen te doen. Ik heb een tijdje kinderen opgevangen in 't Lauriertje. Dat was heerlijk. Nu ik zelf ouder wordt krijg ik meer oog voor de senioren in de wijk. Je ziet mensen vereenzamen. Ik ga daarom wel eens op bezoek voor een praatje. Even samen mopperen, kletsen of lachen. Zo eenvoudig kan het zijn om een steentje bij te dragen.'

-Mia van Gaal-

COMMUNICATIE

Communicatie als sleutel

Communicatie speelt bij de nieuwe aanpak van Passart een hoofdrol. Maar communicatie is ook moeilijk vanwege gevoeligheden, achterdocht en oud zeer. Bij iedere stap moet er worden nagedacht over: willen we nu communiceren (of is het beter nog even niet), hoe communiceren we (welk middel is het meest effectief), aan wie (aan heel Passart, of slechts een deel), moeten we bepaalde groepen vooraf informeren (en zo ja, welke dan, en hoe), moeten we de pers informeren (of liever nog niet) en hoe kiezen we de juiste toon en formulering van de boodschap (zodat iedereen het kan begrijpen)?

Zo zijn regelmatig nieuwsbrieven en uitnodigingen voor bijeenkomsten verzonden, soms aan de hele buurt, soms alleen aan een gedeelte ervan. Er zijn informatieavonden en themabijeenkomsten georganiseerd voor direct betrokkenen. En er zijn billboards geplaatst, posters geplakt en flyers uitgedeeld om passanten te informeren over wat er gebeurt in Passart. Terwijl voor het werven van vrijwilligers voor hulp bij de renovatie van de panden aan het Plataanplein weer voor een persoonlijk huis-aan-huis-bezoek is gekozen. Ook de pers wordt consequent op de hoogte gehouden door middel van persberichten c.q. -uitnodigingen, vaak in combinatie met nieuwsbrieven. Daarnaast wordt er sterk ingezet op communicatie voor de professionals, onder meer via digitale versies van de nieuwsbrieven, maar ook met bijzondere publicaties als 'Hartslag in de buurt Passart' (inclusief een setje ansichtkaarten), een film over Passart en het boekje 'Prachtplek in Passart'. In het kader van de L1-campagne 'Binnenspel' zijn twee afleveringen gemaakt over Passart voor TV: 'Basisschool St. Paulus pakt de problemen aan' en 'Creatieve peuters en kleuters in Passart'. Deze afleveringen zijn getoond op de regionale omroep L1 en nog steeds te bekijken op de website van Binnenspel (www.binnenspel.nl). Tenslotte staan er geregeld berichten op het intranet van de gemeente Heerlen, is er de website www.heerlen.nl/passart en worden sociale media ingezet. Zo zijn tal van foto- en videoverslagen op YouTube te vinden van activiteiten die hebben plaatsgevonden Passart.

"Boon"
STAN

LEREN

Leren van Passart?

De aanpak in Passart laat zien dat ook in complexe en problematische situaties goede vooruitgang kan worden geboekt. Een kant-en-klaar model is er niet: het zijn verschillende ingrediënten die in Passart samenkomen in een vernieuwende herstructureringsmethode die functioneert:

- ♦ een nieuwe, integrale projectenstructuur met duidelijke actielijnen op basis van vier thema's: veiligheid, wonen, participatie, zorg en welzijn.
- ♦ een heldere, eigen visie op empowerment en participatie: 'pas in een omgeving waar mensen zich veilig voelen en kansen zien, ontstaat ruimte voor participatie'.
- ♦ een gecombineerde aanpak van duidelijk zichtbare 'fysieke' maatregelen in de wijk met individuele 'outreachinge' hulpverlening achter de voordeur: hier wordt pas écht zichtbaar waar behoefte aan is.
- ♦ aandacht en ruimte voor interactie.
- ♦ de uitvoering is in handen van kleine, organisatieoverschrijdende teams die intensief samenwerken en dankzij korte communicatielijnen snel en slagvaardig kunnen handelen.
- ♦ voor de methodiek worden kernwaarden benoemd waaraan elke participant zich committeert: het delen van expertise, vertrouwen, openheid en op elkaar kunnen bouwen.
- ♦ een heldere regie (gemeente) op basis van '5 S-en'
 - stimuleren, situeren, steun creëren, structureren en sturen, die in álle projecten terugkomen:

Enkele succescriteria en leerervaringen op een rij:

maatwerk

Een wijkaanpak één op één naar een andere wijk kopiëren is zinloos. Voor elke wijk moet opnieuw gekeken worden welke problemen dominant zijn en wie aan tafel moeten zitten om de knelpunten aan te pakken.

vertrouwen	Vertrouwen van bewoners komt te voet maar gaat te paard. En ook tussen partners moet vertrouwen groeien. Preventief werken, contact houden en eerlijk, open en transparant zijn, zowel in (de haalbaarheid van) de aanpak als in de communicatie, zijn nodig om het vertrouwen te borgen.
standvastig	Het is belangrijk om wisselingen in het projectteam zoveel mogelijk te voorkomen. De aanpak krijgt zo één team en één gezicht.
kennisdeling	Het delen van kennis en ervaringen is een absolute voorwaarde voor een positieve vertrouwensrelatie. Voor uitvoerders is kennisdeling bovendien cruciaal voor een slagvaardige aanpak; het casuïstiekoverleg is hiervoor een goed instrument.
regie	Het moet niet alleen duidelijk zijn wie de regie voert, de regierol moet ook niet te snel worden losgelaten. De ervaring leert dat animo en nieuwe gewoonten snel verslappen bij een aanpak die onvoldoende 'geworteld' is.
stuurgroep	De oprichting van een stuurgroep kan sneller voor commitment bij alle partners zorgen.
opleiding	Integraal werken moet een tweede natuur worden. Dat vraagt om bewustwording en in veel gevallen ook opleiding van beleidsmakers, managers en kartrekkers.
prioriteiten stellen	Een goede prioritering is een voorwaarde. In Passart gaat veiligheid vóór empowerment, omdat een veilige woonomgeving een voorwaarde is voor een succesvolle sociale aanpak.
zeggen=doen	Eerst resultaten boeken en dan pas communiceren is het devies om teleurstellingen onder bewoners te voorkomen. En: zeggen=doen! Niet alleen plannen maar ook communicatie-uitingen moeten realistisch zijn ten aanzien van de haalbaarheid, ook om teleurstellingen te voorkomen.
sleutelfiguren	Het welslagen van een projectmatige buurtaanpak is sterk afhankelijk van sociale leiders of 'best persons' die in staat zijn om de fysieke aspecten van de buurtaanpak te combineren met een

evalueren

sociale aanpak. Juist met deze teamleden moet gedurende de uitvoering zo min mogelijk 'geschoven' worden: zij vervullen een belangrijke spilfunctie.

Zijn we op de goede weg met wat we doen? Het blijft belangrijk om steeds tussentijds te evalueren of projecten hun ambities waarmaken en einddoelen bereikt (kunnen) worden. Betrek hier alle partners en natuurlijk ook de bewoners bij!

De opgedane kennis en ervaringen in Passart worden nu overgedragen. In Heerlen als eerste naar Hoensbroek, een van de wijken in Limburg met een majeure fysieke en sociale verbeteropgave. Hier wordt de sociale veiligheidsaanpak vanaf 2012 onder de noemer 'Hart voor Hoensbroek' ingevlochten in het masterplan. En sinds 2013 vormt de sociale veiligheidsaanpak ook een integraal onderdeel van de totale fysieke en sociale opgaven in de Heerlense wijk Vrieheide/de Stack.

Tegelijk worden de opgedane kennis en ervaringen landelijk overgedragen, onder andere via de landelijke netwerken voor kennisoverdracht vanuit de 40+ wijkenaanpak en het landelijk leernetwerk 'Achter de Voordeur/Multiproblematiek' van het ministerie van BZK.

In de tussentijd blijven we ook in Passart leren: iedere dag opnieuw. En dat leidt soms tot nieuwe inzichten. Neem het Laurierpark dat in 2012 in Passart is aangelegd op de plek waar drie verouderde flats zijn gesloopt. Na de sloop moest naar een nieuwe invulling worden gezocht voor de lege plek. Daar is voorzichtig mee begonnen via een tijdelijke inrichting. Er zijn bloemen en graan gezaaid, waarvan kinderen en buurtbewoners brood hebben gebakken dat vervolgens uitgedeeld is in de buurt. Deze gezamenlijke aanpak smaakte naar meer en samen met de bewoners is nagedacht over een definitieve invulling van het gebied. In 2013 is het park geopend, maar iedereen is het er over eens: het park is niet af! Voor de inrichting was maar een beperkt budget beschikbaar, waardoor niet alle wensen uitgevoerd konden worden en het park onvoldoende aansluit op de omgeving. In een volgende fase wordt het park ingebed in

de fysieke structuur van de wijk en worden de resterende bewonerswensen gerealiseerd. Niet alleen om een mooier park te maken, maar ook om het wederzijdse vertrouwen dat ontstaan is in de aanloop naar het park niet te schaden en ervoor te zorgen dat de bewoners van Passart trots zijn op het Laurierpark als een plek die van, voor en door de wijk tot stand is gekomen.

TOT SLOT

Een telefonisch rondje langs vertegenwoordigers van de gemeente Heerlen, woningcorporaties, welzijnswerk, politie, veiligheidshuis, onderwijs. Hoe kijken zij aan tegen het proces in Passart?

Er is alom sprake van enthousiasme over de samenwerking. Vertrouwen is het sleutelwoord. De radertjes grijpen ineen, de professionals zijn naar elkaar toe gegroeid en weten elkaar snel te vinden. De samenwerking leidt tot concreet resultaat. 'Je ziet Passart veranderen'. Er is minder rommel en minder verwaarlozing en de vastgoedwaarde ontwikkelt zich positief. Ook de burgers weten de professionals steeds gemakkelijker te vinden. Klachten komen in een eerder stadium. En, ook al is het moeilijk te meten, maar de casuïstiek lijkt minder zwaar en problemen werken minder lang door. Het vertrouwen bij de burgers in de aanpak groeit, er heerst een positieve sfeer en de cohesie neemt toe. Vooral de 'Achter de Voordeur'-aanpak werkt uitstekend: de meeste mensen zijn blij met de persoonlijke aandacht voor hun situatie. Passart is rustiger geworden. Ook de betrokkenheid van de kinderen en de jeugd wordt door alle betrokkenen gezien als een highlight. De situatie in en rond de basisschool is sterk verbeterd en daarmee ook het pedagogische klimaat: bij de CITO-toets scoorde de school voor het eerst boven het landelijk gemiddelde. Het MBO is goed doorverbonden en de jeugd wil graag méér doen, ook bij hen ontwikkelt het vertrouwen zich positief.

Maar vooral is er sprake van trots. Trots op de veiligheidsaanpak die nu in Heerlen verder wordt uitgerold, trots op de resultaten tot dusver, trots op de positieve ontwikkeling van Passart: 'Je kunt je niet meer voorstellen dat het niet meer zo zou zijn'. Maar iedereen beseft ook: het vertrouwen is broos, het kost inspanning om dit vast te houden. Er worden hoge eisen gesteld aan de communicatie ('korte slagen, korte lijnen') en het tempo waarmee dingen worden opgepakt. Kortom: continuïteit is van groot belang, 'anders stort het als een kaartenhuis in elkaar'. De trots is dan ook geen enkele reden om achterover te leunen, juist alle reden om op de ingeslagen weg door te pakken. Met als ultieme uitdaging het doorbreken van de multiproblematiek van generatie op generatie.

13 juli 2010

Hoe belangrijk het erfgoed van Passart is, blijkt op 13 juli 2010, als het actiecomité Passart een adhesiebetuiging van het Cuypersgenootschap ontvangt. "De woningen hebben een karakteristieke vormgeving en gelet op de centrale ligging in de wijk de Passart zijn deze woningen beeldbepalend. Als Cuypersgenootschap onderschrijven wij dan ook van harte de werkzaamheden om deze woningen te behouden..."

september 2010

Sloop flats Laurierstraat bijna afgerond. En dan?

september 2011

Na al dat zaaien en oogsten is het nu tijd om te gaan bakken! Op woensdag 7 september gaan de leerlingen van de St. Paulusschool in het kader van een schoolproject met het geogste graan brood bakken. We noemen het brood: Passartbrood!

juni 2009

Ook na 2009 nog werken in de wijk! Doordat we met een goed projectplan een subsidie van het Rijk hebben gekregen, kunnen we 5 jaar extra, dus tot 2014, werken aan de leefbaarheid van uw buurt!

april 2011

We organiseren meedenkmiddagen over lege plekken Laurierstraat. **Denk met ons mee en kom langs...**

augustus 2008

Chatbox geplaatst voor Laurierflat. JONGEREN DOEN MEE...

oktober 2010

Alcander organiseert gratis servicegesprek aan huis.

mei 2011

In mei zijn op de vrijgekomen grond aan de Laurierstraat bloemen en graan gezaaid. Deze invulling is tijdelijk, totdat de nieuwe invulling bekend is.

Oktober 2011 PassArt. KUNST VOOR EN DOOR DE BUURT!

Voor de komende twee jaren staat er een aantal kunstzinnige activiteiten op het programma:

- Kunst op Nivo: een tentoonstelling van kunst uit de buurt.
- Ons huis: we gaan terug in de tijd aan de hand van voorwerpen die iets vertellen over de geschiedenis van Passart.
- DNA van de buurt: een tentoonstelling met fotoportretten van buurtbewoners;
- Kunstwerk in het Laurierpark: als kroon op deze kunstactiviteiten maken bewoners samen een kunstwerk dat een plekje krijgt in het Laurierpark.

november 2007 WAT GAAN WE DOEN?

Bewoners stellen een Top 7 op....

1. agressief verkeersgedrag
2. opknappen Plataanplein
3. problemen 'Achter de voordeur'
4. overlast door omwonenden
5. speelplekken voor kleine kinderen
6. jongerenoverlast
7. handhaven

januari 2012

Prachtplek in Passart. Ideeën voor tijdelijke herbestemming voor vrijgekomen gebieden voor en door studenten van de opleidingen Landschapsarchitectuur en Stedenbouwkunde (Van Hall Larenstein en Saxion Deventer)

maart 2012

In 2011 zijn we begonnen met het opknappen van de panden aan het Plataanplein. NU IS VOOR ALLE PANDEN EEN HUURDER GEVONDEN!

maart 2012

Een nieuwe ontmoetingsplek in uw buurt... Binnenkort werkelijkheid in Passart!. Met trots presenteren wij: ONTMOETINGSPARK DE LAURIER

augustus 2012

FEEST IN PASSART VOOR DE HELE BUURT! De opgeknapte panden aan het Plataanplein worden dan officieel geopend.

Wie komt waar?

- Acasiastraat 2 (voormalige winkel): Inloop- en ontmoetingsplek voor de wijk
- Plataanplein 22: Kunstproject 'Community Arts'
- Plataanplein 24: Leerwerkbedrijf voor toezichhouders
- Plataanplein 26: Huurdersbelangenvereniging Coriovallum
- Plataanplein 28: Meander Thuiszorg
- Plataanplein 30: Buurthulpproject Baanbrekend werk

mei 2012

Er zijn al veel fruitbomen geadopteerd.

juni 2012

In het 'Ontmoetingspark de Laurier' staan heel wat fruitbomen. Iedereen mag de vruchten plukken en gebruiken. Jeffrey Kuckelkorn, de eigenaar/kok van het Heerlens Restaurant 5.0 in SCHUNCK laat u zien hoe je jam maakt.

juni 2013 Opening Laurierpark bijna wéér uitgesteld In 2012

is het Laurierpark klaar. In overleg met de school en omwonenden is het park ingericht als een ontmoetingspark. Een plek waar gespeeld kan worden, met ruimte voor moestuintjes en fruitbomen. Een park ook dat nog moet groeien. Bijna één jaar na de oorspronkelijk geplande opening in augustus 2102 lijkt het erop dat het feest weer moeten worden uitgesteld. Vanwege problemen met de riolering als gevolg van de sloop worden ratten gesignaleerd in de wijk. In overleg met de buurt wordt besloten dat de opening tóch doorgaat.

Buurtkalender Passart 2012

21 april	Boomplantdag
hele maand juni	Vrijwilligers helpen bij opknappen panden Plataanplein en Acasiastraat
22 juni	Workshop jam maken
24 juni	Hapjes Proeven
9 september	Buurtfeest & Opening panden Plataanplein
14 december	Opening Kerststal
16 december	300 minuten Art@home; van Community Arts

Literatuurlijst

Nieuwsbrieven Passart 2007/2013

Buurtactieplan Passart - 2009/2014

De toekomst van Passart - een wijk in Heerlen, een beschouwing over de toekomstmogelijkheden, 2010

De oude Passart, buurt- en feitenonderzoek, 2010

Hartslag in de buurt Passart, een rapportage van gemeente Heerlen i.s.m. Politie Basiseenheid

Heerlen Noord, Veiligheidshuis Heerlen, Alcander, Woonpunt en Weller, 2011

Buurtactieplan Passart 2009/2014 - tussenevaluatie 2009/2012

Prachtplek in Passart, 2012

Waardstellend gebiedsonderzoek De Passart | Hoensbroek | Gemeente Heerlen, Buro 4

Monumenten en Ruimte i.o.v. gemeente Heerlen, 2013